

Owşar türkmenleri -4 / dowamy

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar
написано kitapcy | 22 январа, 2025
Owşar türkmenleri -4 / dowamy

● Kayseri'ye gelip yerleşen Avşar obaları:

Avşarlı, Gökçe, İmamkulu, Kozanlı, Köçekli, Recepli, İmanlı, Akçaali, Bahrili, Beydenizli, Civanşir, Çöplü, Deliler, Dodurlu, Sarıfakihli, Hacıivazlı, Herikli, Hobalı, Karabulak, Mahmudoğlu, Saruhanlı, Sarısintli, Selmanlı, Şerefli, Taşoğlu, Torun, İsalı, Karaşeyhli, Tecirli.[146]

Avşarlar, Anadolu Türkmenleri içerisinde en geç yerleşmeye razı olduklarından, Toros Dağları'nın verimsiz topraklarında, diğer yerleşik nüfusa nispeten fikir düşmüşlerdir. Reform ordusu, Avşar aşiret ruhunu silmek, göçebelik döneminin kötü hatıralarını yok etmek için; yerleşik hayatta köylü olarak sulh içinde üretim hayatına geçmelerini uygun görmüştür. Diğer yanda Sivas, Maraş havalisinde Ermeniler'in çoğunlukta bulunduğu yerleşim merkezlerinin arasında; Saibeyli'den öte Kayseri-Sarız arasında; Avşar ismiyle değil, Avşar oba ve aile isimlerine göre köylerde oturmalarına, dolayısıyla kümelenip il tutmalarına izin verilerek Ermeni isyanlarına karşı bir güvenlik unsuru olmaları düşünülmüştür.

Devlet, Avşarlar'a hesap yapmadan, el işaretiyle sadece bölge göstererek onlara yerleşmelerini istemiştir. O sebepten iskanın ilk 10-15 yılı oldukça karışık geçmiştir. Akraba olanlar, aynı obadan olanlar, aralarında özel dostluklar bulunanlar aynı köye veya birbirlerine yakın köylere yerleştirilmişlerdir. Yeni kurulan köylerin isimleri de bu zamanlarda verilmeye başlanmıştır. Fakat devlet tarafından aşiret ismiyle anılan köy ve mahalle kurmaları yasaklanmıştır. Bunun en büyük amacı ise, göçerliklerini, yani Avşar Türkmeni olduklarını unutturmaktır.

Avşarlar nüfus bakımından diğer Türkmenlere nazaran daha

kalabalık olmalarına rağmen, dağlık, dar ve verimsiz bölgelere yerleşmek mecburiyetinde kalmışlardır. Toplu olarak ise Kayseri'nin Pınarbaşı, Sarız ve Tomarza ilçeleri ile bunlara bağlı yüz civarında köye yerleşmişlerdir. Yayla yöresine gidenlere Çukurova'ya gitmek; Çukurova yerleşenlerinin ise yay yörelerine gitmeleri yasaklanmıştır

Bu karışık dönemin ardından Avşarlar yaylada ilk kışlarını geçirmeye başlamışlar; ilk birkaç yıl içinde hastalıktan soğuktan ölenler ve telef olan hayvan sürüleri oldukça çoktur. Duvar ustası, demirci, kalaycı gibi zanaatkarları Saimbeyli Ermenilerinden sağlamışlardır. Sabanla çift sürmeyi, ekin biçmeyi, tırmık çekmeyi ve bostan ekmesini ise 93 muhacirlerinden öğrenmişlerdir.

İskandan sonra 1877-78 Türk-Rus savaşına katıldıklarını görüyoruz. Türk İstiklal Harbi esnasında Avşar vatanseverlerinin, Toros Dağları'nda kümelenmelerinden dolayı ortaya koydukları kahramanlık hareketleri milli iradenin eşsiz örnekleri arasındadır. Onlar Enver Paşa komutasında Sarıkamış harekâtına katıldıkları gibi güney cephesinde de Osman Tufan Paşa'ya yardımcı olmuşlardır. Tufan Paşa "Avşar aşireti temiz bir Türk kabilesi olup Aziziye mıntıkasında ziraatçilik yapar, silahını iyi kullanır, kuvvetli bir aşiretti." diyor. Avşarlar Toroslarda Ermeni ve Fransızlara karşı Gizik Duran emrinde savaşmışlardır.[147] Onlar bu savaşlarda bütün varlarını savaşta harcayarak tamamen fakir düşmüşlerdir.[148] Avşarların bu derece Kuvay-ı Milliye hizmetinde bulunmaları; onların şecaatinin yerleşik hayata geçişte, mili kahramanlığa dönüşmesi olarak görülebilir.

Günümüzde köylerde halen tarım ve hayvancılıkla uğraşan Avşar Türkmenleri, dağ köylüleri olarak ihmal edilerek yoksulluğa terk edilmişlerdir. 2500 yıldır Türk isminin ulaştığı her yere giderek devletler ve hanedanlıklar kuran, Türk'ün adaletini Sirderya ve Mısır arasındaki bütün bölgelere götüren, Anadolu'yu Türk-İslamlaştırmada en büyük gayreti gösteren aşiret sanki bunlar değil. Bin yıl evvel Orta Asya'da nasıllarsa, Anadolu'da da aynı kalmışlar, geleneklerini ve kültürlerini çok iyi şekilde muhafaza etmişler, taklit ve

yozluğa sapmayarak Türkmenliklerini, Yörüklüklerini ve Avşarlıklarını korumuşlardır. 1970'li yıllarda çok sayıda Avşar Türkmeni de Avrupa'ya işçi olarak gitmiştir ve bu sayede iktisadi durumları da eskiye nazaran hissedilir ölçüde düzenlenmiştir. Yüksek tahsil yapanların çoğalmasıyla birlikte, bürokraside de varlıklarını hissettirmeye başlamışlardır.

1980 öncesi saflıklarından dolayı çok az da olsa yıkıcı akımların kandırdığı Avşar gençlerini görmemizin mümkünatı varken; günümüzde kendi benliklerini tamamen bulmuşlar ve Türk Milliyetçileri olarak yerlerini alarak diğer Türkmen boylarına da örnek olmuşlardır. Rahmetli Prof. Dr. Faruk Sümer; Avşar Türkmenleri'ne hayranlığını her fırsatta dile getiriyordu ve Türkmen boyları arasında boy şuuruna sahip tek Oğuz – Türkmen boyu olarak da Avşarları gösteriyordu.

Fakat bilhassa son 10 yıl içerisinde Türkiye'de meydana gelen büyük değişme ve yozlaşma Avşar Türkmenlerini de tehdit etmektedir. Bilhassa özentiyle başlayan bu kültür yozlaşması, Avşar büyüklerinin tedbirler almaması durumunda büyük bir çöküntüye doğru gidebilir. Fakat her şeye rağmen Türklüklerinden ve Türk Milliyetçiliğine olan sevgilerinden taviz vermesinin de beklenmeyeceğine inanmaktayız.

Günümüzde en yoğun olarak buldukları Kayseri'de çok büyük bir güç halinde ağırlıklarını koymuşlardır. Kayseri'de Dadaloğlu Vakfı ve Dadaloğlu Derneği, Adana, Ankara ve Mersin'de kurulan dernekler vasıtasıyla konferanslar, sempozyumlar ve diğer kültürel faaliyetlerde bulunarak Avşar Türkmenleri arasında birlik ve beraberliği oluşturmaya çalışmaktadırlar. Dadaloğlu Vakfı'nın sempozyumları artık milletlerarası seviyede yapılmaktadır ve yurdumuzun seçkin ilim adamlarının yanında Türk dünyasının da önde gelen isimleri de bu sempozyumlara katılmaktadır. Her yıl Eylül ayının ilk haftasında Tomarza İlçesi Dadaloğlu (Özlüce, Taf) Kasabası'nda Dadaloğlu Şenlikleri düzenlenmektedir. Aynen eski zamanlarda yaşadıkları gibi ve halen Orta Asya'da yaşatılan gelenekler gibi Türkiye'nin bir çok yerinden Avşar Türkmenleri buraya akın edip birbirleriyle kaynaşma imkanı bulmaktadırlar.

Yine Adana'da bulunan Avşar Kültürünü Araştırma Derneği (AKAD) yörede faaliyetlerde bulunmaktadırdır.

■ Avşar Obaları ve Yerleştikleri Yerler

Önceden Meml k hakimiyetinde yaşayan Avşarlar Osmanlı egemenliğinde onlara tamamen bağlı kalmadılar. Bunun muhtelif sebepleri vardır. Bir kere Türkmenlere rağbet eden ve Osmanlılar'ın aksine onlara itibar gösteren Safeviler'e katılmak için İran'a gitmeleri bir yana; Avşarların g c verdiği dulkadirliler'in Osmanlı egemenliğine girmesiyle devlet Avşarların nüfusunu eritmek istemiş, bu amaçla onlara baskı yapmış ve İran'a gitmelerine sebep olmuştur. Ayrıca bölgenin önemli ticaret yolu üzerinde olması ve hac kafililerinin burdan ge mnesi sebebiyle, Osmanlılar burada nüfusu fazla olan Türkmenler'i toprağa bağlayarak itaat altına almak istemiştir. Halbuki konar-g cer için bir yere bağlanmak ekip biçmek söz konusu olamazdı. Onlar hayvanlarına bakmak için yazın yaylalara kışın ise soğuktan etkilenmeyecekleri yerlere g cmek zorundaydılar. Uzun süre onların bu hayatına ses  ıkarılmamışsa da Osmanlı Devleti'nin artık bir imparatorluk haline gelmesiyle; yeni fethedilen yerlerin Türkleştirilmesi,boş arazilerin tarıma açılması ve özellikle Celali isyanları sonucu harab olan Anadolu'nun bir çok yerinin mamur edilmesi gerekiyordu. Yine ticaret yollarının ve yerleşim güvenliği; halkın mal ve can güvenliğinin garanti altına alınması da icab ediyordu. Diğer bir husus da vergi meselesiydi. G cerler köylü ve  ift i sınıfına girmediği için kayıtlı olanlar ise sürekli yer değiştirdiklerinden takibi g cleşiyordu. Kayıtlı değillerdi ve bu yüzden vergi vermiyorlardı. Buna karşılık devlet Celaliler'in açtığı yarayı kapatmaya çalışıyor, hem de savaşlara giriyordu. Celali isyanları sırasında devlet yönetiminden hoşnut olmayan köylü ve çiftçiler de isyana katılarak üretici olmaktan çıkıyorlardı ki bu olay devlet gelirine büyük darbe vuruyordu. Savaşlar dolayısıyla çekilen asker sıkıntısı da için başka bir y n yd . Avşarların nüfusunun fazlalığı ve tarihte önemli roller

oynamış olmasının gelecekte bir tehlike arzedeabileceği; toplu halde bulunmalarının avantajı ile güç birliği kurarak Suriye ve İran'da gözlendiği gibi devletleşme eğilimine girebileceği endişesi ile yerleştirilmesi ve imparatorluk sınırları içinde dağıtılmaları hedeflenmiştir.

Böylece Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan beri iskan konusuna dikkat edilmişse de özellikle 16 ve 17.yy'da bu işe dikkatle eğilmiş ve sonraki yüzyıllarda ise daha sert davranarak kanlı tedbirlere dahi başvurmuştur.

Ancak bu gibi iskan yerleri özellikle Rakka suyu kıt olduğu için zamanla Türkmen oymakları için bir sürgün yeri olarak kullanılmış ve aşiretlerin tehdit edildiği bölge olarak kullanılmıştır. Bu da iskanın isabetsizliğini gösterir.

Bu iskan siyaseti sonucu Avşarlar durmadan bölünerek küçük topluluklar halinde çok geniş coğrafya içinde yerleştirilmişler ve başka Türkmen gruplarına dahil edilmişlerdir. Bu parçalanmanın sonucu artık 16.yy son yarısında diğer boylarda görüldüğü gibi Avşarların başında eski boy beği aileleri yok olmuş, yerlerini obaları idare eden ağa ünvanlı kethüda aileleri almıştır. Bu Kethüda idaresindeki Avşarlar, zamanla çoğalıp eskiden bağlı oldukları oymak adlarını atarak kendi adlarını veriyorlardı. Böylece yeni obalar teşekkül ederken bağlı oldukları büyük Avşar oymaklarının takibi de zorlaşmaktadır. Ayrıca Avşarlara ait bir çok yer adı da böylece silinmiştir.

Diğer bir husus bu bölünmeler sonucu Avşarlar'ın arasına başka boylardan Türkmenler karıştığı gibi, onların arasına kendileri de karışıp eriyordu.

Avşarlar'ın başındaki boy beği ailelerinin ortadan kalkmasıyla bu ailelerin torunları olduklarını savunan topluluklar ortaya çıkmıştır. Neticede bu bölünmeler sonucu Avşarlar bir çok oba ile temsil edilmişlerdir. Ayrıca bir çok Türkmen toplulukları içinde de görülmektedirler.

OYMAKLAR

Avşar – Avşarlı Türkmeni – Bay Avşar – Deliler – Civanşir –

Torun

AŞİRETLER

Avşarlı – Bahrili – Bahrül Avşar – Celayir – Gündüzlü – Herikli – İmam Kulu

Karagündüzlü – İmanlı – Karaşeyhli

CEMAATLER

Avşarlı – Avşar Yörüğü – Avşar Karamanlı – Avşar Recepli – Büyük Avşar – Küçük Avşar – Akçaali – Arap Hasanlı – Avşar Delek – Avşar Bedin – Aydoğmuş – Avşarcık – Avşar Türkmeni – Bağbı Altun – Bahrili – Beğdenizli – Boynu Kısali – Bucak – Cuylu – Çöplü – Civanşir – Deliler – Dodurlu – Ekber – Çiğdem – Faydalı – Genceli – Gökçe – Gündüzlü – Hacı Avşarlı – Hacı İvazlı – Herikli – Hobalı – Hoca Fakihli – İmam Kulu – Haliloğlu – Halilpaşa Oğlu – Hacı Mustafa Beyli – İmanlı – İmamca – İsalı – Kocanallı – Kara Avşar – Karabulak – Karagündüzlü – İbrahimbeyli – Karaşeyhli – Karamusalı – Kazıklı – Karalı – Kızıl Süleymanlı – Köpekli – Köseli – Köse Davut–Köse Ahmet Kucur – Kütüklü – Mahmudoğlu – Öksüzlü – Musacalı – Nacak – Recepli – Selmanlı – Sarıhacılı – Sarıhanlı – Sekiz – Sarı Sintli – Senir – Sis – Sofular – Şanlı – Şerefli – Tapkı – Taşoğlu – Tecirli – Torun – Tayif – Topracılı – Yaka Avşar.

■ TÜRKİYE DIŞINDA AVŞARLAR

Avşar Türkmenleri Türkiye'nin hemen her yerine yerleştikleri gibi, Türkiye dışında da Balkanlar, Kıbrıs, Suriye, İran, Kafkasya, Afganistan gibi ülkelerde de yerleşmişlerdir. Anadolu'da özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu 'da yerleşenler kürtleşmiştir. Örneğin; Sis Avşarları'ndan Dersim'e göç edenler Kürt, Sisanlı Aşiretini oluşturmuştur. Yine Dersim – Sivas arasında yerleşenler de benliklerrini kaybetmişlerdir. Bunun gibi Diyarbakır – Mardin'deki Kucur Avşarı ile, 1705'te Kars'a yerleşen Recepliler'de artık kürtleşmiştir. Ayrıca Cevanşir, Köpekli, Karamanlı Avşarı ile daha bir çok Avşar

obası zamanla kürtleşmiştir. Bugün hala Kürtler arasında Avşar adlı obalara rastlamaktayız. [149]

Kıbrıs'ta yaşayan Avşar Türkmenleri'nin Kıbrıs'ın fethiyle yerleştirilenler ve 17. yy'dan sonra Osmanlılar'ın sürgün ettiği obaları oluşturmaktadır. Mesela Alparslan TÜRKEŞ (Aslen Pınarbaşı – Köşkerli Köyü), Fazıl Küçük (Aslen Sarız-Deliküçükler Köyü), Derviş EROĞLU gibi önemli şahsiyetleri görmek mümkündür.

İran'da Avşarlar nüfus bakımından çoğunluğu oluşturmaktadır. Urmiye – Hamse – Hemedan – Kirman – Huzistan – Fars – Horasan ve Tahran'da yaşamaktadırlar. Bugün en çok toplu olarak Kazvin – Hemedan arasında bulunan Afşar kasabasında bulunmaktadırlar ve kasabayı çevreleyen yüzün üzerinde Afşar köyü vardır. Kirman bölgesinde Berdisir, Nermasir, Ben ve Berzi Dağları'nda yaşarlar. Horasan'da Bocnurd ile Kuçan'ın güneyinde ve Sebzevar – Nişabur arasında bulunurlar. [150]Şii olan Avşarlar devlet tarafından bir çok baskıya maruz kaldıklarından seslerini duyuramamaktadırlar. İran Avşarları Karaklu-Ahmedlu, Papalu(Babalı), Kunduzlu(Gündüzlü), Çahar-Avşar, Avşarlu, Avşar Mohammed, Şıralı, Avşar Uşağı, Avşar Kermanlı gibi isimlerle anılmaktadırlar. [151]

Afganistan'da ise I. Abbas zamanında yerleştirilenlerle Nadir Şah ordusundan kalma Avşarlar yaşamaktadır. Azeri Türkçesi konuşan ve nüfusu az olan bu Avşarlar başkent Kabil yakınlarında [152] Avşardepe ve Nanikçi bölgelerinde oturmaktadırlar. Avşar Bala (yukarılar) ve Avşar Payın (aşağılar). Gerat, Gazı, Karabağ, Darayı, Mezar-ı Şerif, Ağçe, Sibirgan, Bamıyan Çahar, Dehi, Gorbant Taşkorgan ve Herat'ta yaşamaktadırlar. [153] Nadir Şah'ın 1738'de Kabil'i terk ederken bıraktığı ihtiyat askerlerinin torunları olduğu belirtilen ve Herat ve Kabil'de yaşayan Kızılbaş Türklerin bugünkü sayılarınının 400.000 olduğu tahmini bulunmaktadır. World Population (Moskova, 1981) adlı esere göre ise, Afganistan Türkmenleri'nin nüfusu 300.000, Afşar ve Kızılbaş Türkleri'nin nüfusu ise 30.000'dir. 18. yüzyılın başlarında Nadir Şah'ın İran'dan getirdiği Afşar Türkleri'nin bugünkü nüfuslarınının 10 bini bulduğu söylenmektedir. Bu nüfusun

2.500'ü Nahakçi ve Tepe köylerinde yaşamaktadır. Nadir Şah bölgedeki hakimiyetini pekiştirmek için Azeri Türklerinden de bazı grupları getirmiş ve bu Afşar Türkleri'nin arasına yerleştirmiştir. Bu sebeple Afganistan'da yaşayan Afşar Türkleri'nin ağız özellikleri Azeri Türkçesine oldukça yakındır.[154] Şii mezhebinden olan Afganistan Avşarları yerleşik hayatı seçmiş, ticaret ve sanat faaliyetleri ile uğraşmaktadırlar ve bütün geleneklerini muhafaza etmektedirler. 1813'te İngiliz – Hint Hükümeti tarafından Türkistan'a gönderilen Mir İzzetullah Anyhoy'da Rahmetullah Han Avşar ve Halefi Yulduz Han'ın hakim olduğunu bildirmişti ki her halde I. Abbas'ın gönderdiği Avşarlar'ın torunları olsa gerek. Özbekistanda ise Hazarasp şehrinin yakınlarında Avşarlar oturmaktadırlar.

Bunlardan başka Irak'ta Türkmenler içerisinde Telafer bölgesinde Suriye'de Sacur Suyu boyları ile Halep ve çevresinde Azerbaycan'da (Karabağ) ve Ermenistan'ın Azerbaycan sınırına yakın yerlerinde yaşamaktadırlar. Bakü'nün yerleştiği Apşeron (Avşaran) adı da Avşardan gelmektedir.

Türkmenistan'da Ersarı, Göklen, Esgi ve Mürçeli boylarının içinde uruğ ve küçük tire adları şeklinde yer almıştır. Gızılarbat'taki bir dere ve Kerki dolaylarında Ovşarlık denilen bir oba da vardır. Yine Salur boyuna bağlı Garaman bölümü uruğlarında mevcuttur.[155]

Balkanlar'a yerleştirilen Türkler arasında da önemli miktarda Avşar bulunmaktadır. Bunlar, Karamanlılar ile son dönemde sürgün gidenlerin bakiyeleridir.

Türkiye Avşarları'nın büyük bir kısmı Sünni'dir. Fakat az da olsa Alevi ve Şii olanları mevcuttur.

■ SONUÇ

Anadolu'nun kapıları 1071'de türkmenlere açıldı. Bu tarihten sonra yaklaşık 200 yılı aşkın bir sürede ise Anadolu'nun Türkmenleşmesi sağlandı. Ancak bu zaman zarfında onlarca beyliğin ve devletin kurulması; boyların ve ailelerin hakimiyet mücadeleleri Türk birliğinin oluşmasını uzun süre

engelledi. Anadolu'da Türkler bir çatı altında kısmen de olsa Kanuni Dönemi'nde birleşti. Böylece Malazgirt'ten sonra Türkler yaklaşık 500 yıl sonra birleşmişlerdi. Ancak devletin zayıflamaya başlaması; dış tahrikler ve aşiretçiliğin yok edilmemesi Anadolu coğrafyasının dere beylerce tekrar parçalanmasını gündeme getirdi. Osmanlı'nın son devirlerde aldığı sert tedbirlerle ve Anadolu'nun kaybedileceği ihtimalinin ortaya çıkmasıyla tek yumruk olan Türkmen boyları, artık 20. yy'a girildiğinde birliğini sağlamış bulunuyordu. Avşarlar'da ta ilk fetihlerle beraber hakimiyet mücadelesine katılmış, beylikler kurmuş, Anadolu'da yarışan 3 büyük Türk devletinde etkin faaliyetler göstermiştir. Gerek siyasi ve gerek kültürel açıdan Türk tarihinde önemli izler bırakan bu Türk boyu 19. yy'ın sonlarında, yüzyıllardır kan dökerek fethettikleri topraklara yerleşmişler ve Anadolu'nun Türk yapısını oluşturmuşlardır.

■ KAYNAKÇA

Ahmed Cevdet Paşa, Tezakir III, Ankara 1991, III. Baskı.

Ahmet Bey Cevanşir, "Karabağ Hanlığı'nın Tarihi", TDAD, Sayı:69, Aralık 1990.

Akbıyık Yaşar, Milli Mücadelede Güney Cephesi, (Maraş), Kültür Bakanlığı, Ankara 1990.

Altınay D. Refik, Anadolu'da Türk Aşiretleri, Enderun, İstanbul, 1989. 2. Baskı.

Anadol Cemal, Hazar Yükselirken, Orkun Yay. İstanbul.1192

Aşkun Naci, "Tarih ve Bilim Kürtlerin Turanlı Olduğunu İspatlamakta", TK, Sayı:229, Mayıs 1982.

Baykara Tuncer, Denizli Tarihi, İstanbul, 1969.

Bayur. Y. Hikmet, Hindistan Tarihi-3, T.T.K., Ankara, 1987., 2. Baskı.

Buharalı Eşref, Kıbrıs'ta İlk Türkler veya Kıbrıs'ın Memlük Hakimiyetine Girişi, T.D.A.D., Sayı:95, Nisan 1997.

Cemsidov, Şamil, Kitab-ı Dede Korkud, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1990.

Çay Abdulhaluk, Her Yönüyle Kürt Dosyası, Turan Kültür Vakfı,

Ankara 1993.

Ebulgazi Bahadır Han, Şecere-i Terakime (M. Ergin), Tercüman Yayınları.

Eröz Mehmet, Atatürk Milliyetçilik Doğu Anadolu, TDAV, İstanbul 1987.

Yörükler, TDAV, İstanbul, 1991

Göktürk Hilmi, Kürtlerin Soy Kütüğü ve Boy Tarihi, Türk Kültürü Yayınları, İstanbul, 1978,

Gülensoy Tuncer, "Kütahya Bölgesinin Etnik Yapısı", TDAD, Sayı:14, Şubat 198

Orhun'dan Anadolu'ya Türk Damgaları, T.D.A.V., İstanbul, 1989.

Halaçoğlu Yusuf, "Fırka-i Islahiye ve Yapmış Olduğu İskan", TD Sayı:27, İstanbul 1973.

18. yy'da Osmanlı İmparatorluğunun İskan Siyaseti, T.T.K., Ankara, 1991, 2. Baskı.

Hayrullah Efendi, Devlet-i Aliyye-i Osmani, I, (Zuhuri Danışman), Son Havadis, İstanbul 1971.

Işık Mahmut, Afşarlar Tarihi-Yetiştirdiği Şahıslar-Folkloru, Ankara, 1993.

Kalkan Emir, "Afşarlar", TDAD, Sayı:19, Ağustos 1982.

Kartekin Enver, Ramazaoğulları Beyliği Tarihi, İstanbul, 1979

Kırzioğlu Fahrettin, Dede Korkut Oğuznameleri, İstanbul, 1952.

"Albanlar Tarihi Üzerine", XI.TT Kongresi Bildirilerinden Ayrı Basım, Ankara 1994.

Kürt-Aras-Aran Kürtleri, 6. TT Kongresi Bildirilerinden Ayrı Basım, Ankara, 1966

Kürtlerin Türklüğü, Ankara 1968.

Osmanlıların Kafkas Elllerini Fethi (1520-66), TTK, Ankara 1993.

Kıpçaklar, T.T. K., Ankara, 1992.

Komasyon, Osmanlı İle Azerbaycan Hanlıkları Arası Münasebetler, Başbakanlık Arşivleri, Ankara, 1992.

Kopruman K. Yaşar, Mısır Memlükleri Tarihi, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1989

Köprülü Fuad, Artukoğulları, İslam Ansiklopedisi, I.Cilt.

"Avşarlar", İslam Ansiklopedisi II, İstanbul 19

Köymen M. Altay, Selçuklu Devri Türk Tarihi, TTK, Ankara, 1989.

Laziboğlu Halit, "İran'da Ne Kadar Türk Vardır, Nereelerde Otururlar?", TK, Sayı:212, Mayıs 1980

Merçil Erdoğan, Müslüman Türk Devletleri Tarihi, T.T.K., Ankara 1991

Mirza Bala, "Çerkezler", İslam Ansiklopedisi III, İstanbul 1988

Necip Abdülhamidoğlu, "Afganistan Türkleri", TK, Sayı 229, Mayıs 1982

Noyan Bedri, Kürt Sözü ve Kürt Türkleri Hakkında, T.K., Sayı:245, Ankara 1983

Oder Kerim, Azerbaycan, Boğaziçi, İstanbul, 1982

Orhonlu Cengiz, Osmanlı İmparatorluğu Derbend Teşkilatı, Eren, İstanbul, 1990, 2. Baskı

Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskanı, Eren, İstanbul, 1987

Ögel Bahaddin, Türk Mitolojisi-1, T.T.K., Ankara, 1993, 2. Baskı

Özdemir Ahmet Z., Avşarlar ve Dadaloğlu, Dayanışma, Ankara, 1985.

Özergin, M. Kemal, "XIV.yy'da Türk Dünyası", Milli Eğitim ve Kültür Dergisi, Sayı:22, Ankara, 1983.

Öztuna Yılmaz, Büyük Türkiye Tarihi II, Ötüken, İstanbul, 1983

Devletler ve Hanedanlar III, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990.

Sevim Ali, Ünlü Selçuklu Komutanları, TTK, Ankara, 1990

Süleyman Sabri Paşa, Van Tarihi ve Kürt Türkleri, (Gaye Gamzeoğlu), TKAE, Ankara 1982, III. Baskı.

Sümer Faruk, "Avşarlar", TDAD, Sayı:62, Ekim 1989.

"Avşarlılar İran'da Hüküm Sürmüş Bir Türk Hanedanı", TDAD, Sayı:41, İstanbul 1986.

"Ramazanoğullarına Dair Bazı Yeni Bilgiler", TDAD, Sayı:33, Aralık 1984.

Oğuzlar, TDAV, İstanbul 1992, 4. Baskı.

Safevi Devleti'nin Kuruluş ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü, TTK, Ankara 1992, II. Baskı

Tekindağ Şahabettin, "II. Bayezid Devrinde Çukurova'da Nüfuz

Mücadelesi”, Belleten XXXI, Sayı:123, İstanbul 1967.
“Karamanlılar”, İslam Ansiklopedisi VI, İstanbul 1988.
Terim Şerafettin, Kafkas Tarihinde Abhazlar ve Çerkezlik Mefhumu, İstanbul 1976
Togan Z. Velidi, Oğuz Destanı, İstanbul 1971.
Bugünkü Türk İli Türkistan ve Yakın Tarihi, Enderun, İstanbul 1981, II. Baskı.
Umumi Türk Tarihine Giriş, Enderun, İstanbul 1981, III. Baskı
Turan Osman, Selçuklular Zamanında Türkiye, Boğaziçi, İstanbul 1984, II. Baskı
Türkey Cevdet, Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak Aşiret ve Cemaatler, Tercüman Yayınları, İst. 1979
Uzunçarşılı İ.Hakkı, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi II, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1948
Anadolu Beylikleri ve...T.T.K., 4. Baskı, Ankara 1988
Varlık M. Çetin, Germiyanogulları Tarihi, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1974.
Yınanç Refet, Dulkadır Beyliği, TTK, Ankara 1989.
Yurtsever Cezmi, Ermeni Terör Merkezi Klikya Kilisesi, İstanbul, 1983.

-
- [1] Faruk SÜMER, Oğuzlar(4.b.), İstanbul 1992, s.14
[2] Faruk SÜMER, “Avşarlar”, TDA Sayı:62, Ekim 1989, s.119
[3] Kaşgarlı Mahmut, Divan-ı Lügat-it Türk (Besim Atalay), Ankara 1986, s.54
[4] Faruk SÜMER, Oğuzlar, TDAV Yayınları, İstanbul, 1992, 4. Baskı, s.201.
[5] Z. Velidi TOGAN, Oğuz Destanı, İstanbul, 1971, s.50.
[6] Faruk SÜMER, a.g.e., s.171.
[7] Ebul Gazi Bahadır Han, Şecere-i Terakima, Tercüman Yayınları, s.50.
[8] Fuat KÖPRÜLÜ, “Avşar”, İslam Ansiklopedisi II, İstanbul, 1979, s.28.
[9] Z. Velidi TOGAN, a.g.e., s.50.
[10] Bahaddin ÖGEL, Türk Mitolojisi I, TTK, Ankara 1993, II. Baskı, s.339.

- [11] Serdar ATDAEV, "Türkistan, Yakın ve Ortadoğu Ülkelerinde Avşarlar", Milli Folklor Derg. Yaz 1998
- [12] Oraz YAGMUR, Türkmenistanlı Şair, 27-28 Eylül 2002 Hazar Şiir Akşamları ELAZIĞ
- [13] Derleme Sözlüğü, TDK Yayını, I. Cilt, Ankara 1993, 2. Baskı, s.74
- [14] Fahrettin Kırzioğlu, Kıpçaklar, TTK, Ankara 1992, s.205.
- [15] Bahattin Ögel, a.g.e., s.362-363.
- [16] Faruk SÜMER, Oğuzlar, Ankara 1980, (3. Baskı) s.208.
- [17] Bahattin Ögel, a.g.e., s.363.
- [18] Ebulgazi Bahadır Han, a.g.e., s.46.
- [19] Faruk SÜMER, "Avşarlar", TDA Sayı:62, Ekim 1989, s.119
- [20] Kaşgarlı Mahmut, Divan-ı Lügat-it Türk (Besim Atalay), Ankara 1986, s.54
- [21] Faruk SÜMER, Oğuzlar, TDAV Yayınları, İstanbul, 1992, 4. Baskı, s.201.
- [22] Z. Velidi TOGAN, Oğuz Destanı, İstanbul, 1971, s.50.
- [23] Faruk SÜMER, a.g.e., s.171.
- [24] Ebul Gazi Bahadır Han, Şecere-i Terakima, Tercüman Yayınları, s.50.
- [25] Fuat KÖPRÜLÜ, "Avşar", İslam Ansiklopedisi II, İstanbul, 1979, s.28.
- [26] Z. Velidi TOGAN, a.g.e., s.50.
- [27] Bahaddin ÖGEL, Türk Mitolojisi I, TTK, Ankara 1993, II. Baskı, s.339.
- [28] Serdar ATDAEV, "Türkistan, Yakın ve Ortadoğu Ülkelerinde Avşarlar", Milli Folklor Derg. Yaz 1998
- [29] Derleme Sözlüğü, TDK Yayını, I. Cilt, Ankara 1993, 2. Baskı, s.74
- [30] Fahrettin Kırzioğlu, Kıpçaklar, TTK, Ankara 1992, s.205.
- [31] Bahattin Ögel, a.g.e., s.362-363.
- [32] Faruk SÜMER, Oğuzlar, Ankara 1980, (3. Baskı) s.208.
- [33] Bahattin Ögel, a.g.e., s.363.
- [34] Ebulgazi Bahadır Han, a.g.e., s.46.
- [35] Ebulgazi Bahadır Han, a.g.e., s.61.
- [36] Kırzioğlu, Albanlar Tarihi Üzerine XI. T.T. Kongresi, Bild. Ayrı Basım, Ankara 1994, s.26.

- [37] Kırzioğlu, Kürtlerin Türklüğü, Ankara, 1968, s.35.
Yılmaz Öztuna, Devletler ve Hanedanlar III., Ankara, 1990, s.126
- [38] Kırzioğlu, Kür-Aras-Aran Kürtleri, 6. TT Kongresi Bild. Ayrı Basım, 1966, s.385.
- [39] Kırzioğlu, Anı Şehri Tarihi, Ankara, 1982, s.14.
- [40] Cemal ANADOL, Hazar Yükselirken, İstanbul, 1992, s.66.
- [41] Şerafettin TERİM, Kafkas tarihinde Abhazlar ve Çerkezlik Mefhumu, İstanbul, 1976, s.98.
- [42] Şamil CEMŞİDOV, Kitab-ı Dede Korkut, Ankara 1990, s.51.
- [43] Osmanlı Belgelerinde Azerbaycan Hanlıkları, Başbakanlık Arşivi Yayınları, İstanbul, 1992, s.19.
- [44] Naci AŞKUN, Tarih ve Bilim, Kürtlerin Turanlı Olduğunu İspatlamakta, TK Sayı: 229, s.448.
- [45] Avşar Maddesi, Meydan Larousse, Cilt I, s.122.
- [46] Fuat Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara 1976, s.46
- [47] Fuat Köprülü, Avşar Maddesi, İslam ansiklopedisi
- [48] Köprülü, "Artukoğulları", İslam Ansiklopedisi I, s.61
- [49] Refet YINANÇ, Dulkadıroğulları Beyliği, Ankara, 1989, s.7.
- [50] Togan, "Azerbaycan", İslam Ansiklopedisi II, İstanbul 1979, s.101.
- [51] Köprülü, "Avşar", İslam Ansiklopedisi II, s.29. Aksungur'un Kıpçak olduğu ileri sürülmüştür. (Sevim, Ünlü Selçuklu Komutanları, s.72), Sümer ise Zengi'lerin kesinlikle Avşar olmadığı kanaatindedir. (Avşarlar, TDAD, s.122).
- [52] Ali SEVİM, Ünlü Selçuklu Komutanları, Ankara, 1990, s.73-8
- [53] M. A. KÖYMEN, Selçuklu Devri Türk Tarihi, Ankara 1993, s.295-96
- [54] Öztuna, Büyük Türkiye Tarihi II, İstanbul, 1983, s.105.
- [55] Köprülü, a.g.m., s.29
- [56] Kerim ODER, Azerbaycan, İstanbul, 1982, s.31-32.
- [57] Sümer, Oğuzlar, İstanbul 1992, s.201-203.
- [58] F.KIRZIO/LU; Yukarı Kür ve Çoruk Boylarında Kıpçaklar, Ank.1992, s.385

- [59]Naci ASKUN,"Tarih ve Bilim Kürtlerin Turanlı Oldugunu İspatlamakta", Türk Kültürü Der..Mayıs 1982,sayı 229,s.448.
- [60] M.Kemal ÖZERGIN; "14.yy'da Türk Dünyası", Milli Eğitim ve Kültür Dergisi,S.22,Ank.1983
- [61]Rafet YINANÇ, Mesut ELİBÜYÜK; Maras Tahrir Defteri I. Ank.1988.s.17. : Rafet YINANÇ; Dulkadirli Beyliği, Ank.1989, s.7 : M.Kemal ÖZERGIN; a.g.m
- [62]Faruk SÜMER; Oguzlar, s.149. : Faruk SÜMER;Karakoyunlular,s.31
- [63] Şehabettin TEKİNDAG, "Karamanlılar", İslam Ans. VI, İstanbul, 1988, s.317.
- [64] Sümer, a.g.e., s.204.
- [65]Nevzat KÖSE0/LU; Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, İst.1990, s.112.
- [66] Sümer, "Ramazanoğullarına Dair Bazı Yeni Bilgiler", TDAD, Sayı:33, Aralık 1984, s.1
- [67] Öztuna, a.g.e., s.18
- [68] [68]Yılmaz ÖZTUNA;Büyük Türkiye Tarihi II.İst.1983,s.24 : Fuat KÖPRÜLÜ;Osmanlı Devletinin Kuruluşu,Ank.1991(4.b.) s.35 : Tuncer GÜLENSOY;"Kütahya Bölgesinin Etnik Yapısı", Türk Dünyası Tarih Dergisi ,14 subat 1988. Hayrullah Efendi, Devlet-i Aliyye'i Osmaniyye I, İstanbul 1971, s.96. Germiyanlılar'ın Harzemli oymaklarından olmaları itibariyle onları Kıpçak saymışlardır. Ancak bugün Afyon'un Dinar ilçesindeki Avşarlar halen Horzum adıyla da anılırlar ki Germiyanlılar'ın Avşar olduğuna bir delildir.
- [69] N.Ç. Varlık, Germiyanlıları Tarihi, Ankara 1974, s.3.
- [70] N.Ç. Varlık, a.g.e., s.93.
- [71] Osman TURAN, Selçuklular Zamanında Türkiye Tarihi, İstanbul 1984, s.514.
- [72]UZUNÇARsILI; a.g.e.s.55-57
- [73]Tuncer BAYKARA; Denizli Tarihi,İst.1969. s.30-34
- *Denizli Acipayam İlçesi Kumafsar Kasabasında Karaagaç Baba'nin türbesi bulunmaktadır ve yöre halkının çok değer verdiği bir evliya olarak görülmektedir.
- [74] Eşref BUHARALI, "Kıbrıs'ta İlk Türkler veya", TDAD, Sayı:95, s.104.

- [75] Erdoğan MERÇİL, "Alaiye Beyliği", TDV, İslam Ans II, İstanbul 1989, s.333.
- [76] Kırzioğlu, Osmanlılar'ın Kafkas Elleri Fethi, Ankara 1993, s.102.
- İ. H. UZUNÇARŞILI, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi II, s.10,171.
- [77] Uzunçarşılı, s.g.e., s.171.
- [78] Sümer, Sefavi Devleti'nin Kur. ve Gel. Anadolu Türklerinin Rolü, Ankara 1992, s.95.
- [79]Faruk SÜMER;"Avsar", Diyanet İslam Ans.IV.Ist.1991, s.160
- [80]Faruk SÜMER; Safevi Devletinin Kuruluş ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü, Ank.1976,s.98-100
- [81]Fuat KÖPRÜLÜ;"Avsar",İslam Ans.II.Ist.1979.s.28.
- [82]Faruk SÜMER; Oguzlar,Ank.1980 (3.b.)s.286-288
- [83] M.K., ÖZERGİN, "XIV. yy'da Türk Dünyası", Milli Eğitim ve Kült. Derg., Sayı:22, Ankara 1983, s.64.
- [84]Fuat Köprülü: a.g.e
- [85]F.SÜMER; Oguzlar, s.290
- [86]Fehamettin BASAR; "Avsarlar", Dogustan Günümüze İslam Tarihi, Çağ Yayınları, s.562.
- [87]KÖPRÜLÜ: a.g.e.
- [88]Faruk SÜMER; "Avsarlar", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi 62, subat 1988, s.132-133.
- [89] Mahmut IŞIK, Avsarlar Tarihi Yetiştirdiği Şahıslar Folkloru, Ankara 1963, s.45-46.
- [90]Mahmut İSİK; a.g.e.45-46
- [91]Nevzat KÖSEOĞLU; Türk Dünyası ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler,İst.1990,s.511-512
- [92]Faruk SÜMER;"Avsarlar/ İran'da Hüküm Sürmüş Bir Türk Hanedanı",Türk Dünyası Ar. Der.41,İst.1986,s.12
- [93]Emir KALKAN; a.g.e..38
- [94]F.SÜMER; "Avsarlar" Türk Dünyası Ar.Der.62,Subat 1988,s.134
- [95]F.SÜMER; "Avsarlılar" , Diyanet İslam Ans.IV.Ist.1991, s.165-166.
- [96]Fehamettin BASAR; "Avsarlar", Dogustan Günümüze İslam Tarihi, Çağ Yayınları, s.562.
- [97]Halid LAZIBOĞLU;"İran'da Ne Kadar Türk Vardır, Nerelede

- Otururlar", Türk Kültürü Dergisi, Mayıs 1980, Sayı 212
- [98] Memduh YAGMUR; "Faruk SÜMER'in Gözüyle Avsarlar", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Kasım 1996, s. 19.
- [99] Kerim ODER; Azerbaycan, İstanbul 1982, s.33.
- [100] Şamil CEMŞİDOV, a.g.e., s.51.
- [101] Basbakanlık Arşivleri Komisyon; Azerbaycan Türk Hanlıkları Ank.1992, s.8.
- [102] ODER; a.g.e. s.31-33.
- [103] ODER; a.g.e., s.60.
- [104] Ahmet Bey Cevansir; "Karabag Hanlığı'nın Tarihi" (Yusuf Gedikli), Türk Dünyası Ar. Der. 69. Aralık 1990. : Basbakanlık Arşivleri Komisyon; a.g.e. s.18 : Yılmaz ÖZTUNA; Devletler ve Hanedanlar II. Ank.1989. s.75. : Samil Cemsidov; Kitab-i Dede Korkut, Ank.1990, s.44.
- [105] Basbakanlık Arşivleri Komisyonu; a.g.e. , s.21
- [106] F.KIRZIGLU; Kıpçaklar, Ank.1992, s.205.
- [107] F.KIRZIOGLU; Kür-Aras, Aran Kürtleri, Ank.1966, s.385: Muharrem BAYAR; "Ebedi Türk Yurdu Karabag", Yeni Düşünce Gazetesi. 21 Temmuz 1992
- [108] Sümer, "Avsarlar", TDAD, s.123.
- [109] Enver KARTEKİN, Ramazanoğulları Beyliği Tarihi, İstanbul 1979, s.42-43.
- [110] Tekindağ, "II. Beyazıt Devrinde Çukurova'da Nüfuz Mücadelesi", Belleten XXXI, Sayı:123, s.345.
- [111] Sümer, Karakoyunlular, İstanbul 1982, s.99.
- [112] Fuat KÖPRÜLÜ; a.g.e.
- [113] F.SÜMER; Oğuzlar, Ank.1980 (3.b.) s.266.
- [114] Mehmet ERÖZ, Atatürk-Milliyetçilik-Doğu Anadolu, İstanbul 1987, s.251.
- [115] K.Y. KOPRAMAN, Mısır Memlukleri Tarihi, Ankara 1989, s.84-85.
- [116] Kopruman, a.g.e., s.171-172.
- [117] Sümer, a.g.e., s.209.
- [118] Tekindağ, a.g.m., s.352.
- [119] F.SÜMER; "Avsarlar" s.123-124.
- [120] Köprülü, a.g.m., s.36.
- [121] Sümer, Oğuzlar, s.210.

- [122] Sümer, a.g.e., s.210.
- [123] A. Refik ALTINAY, Anadolu'da Türk Aşiretleri, İstanbul 1989, s.82.
- [124] Cengiz ORHONLU, Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İsyanı, İstanbul 1987, s.59.
- Sümer, "Avşarlar", TDAD, s.127.
- [125] Cezmi YURTSEVER, Ermeni Terör Merkezi, Kilikya Kilisesi, İstanbul 1983, s.110.
- [126] Orhonlu, Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbent Teşkilatı, İstanbul 1990, s.106.
- [127] Altınay, a.g.e., s.145-147, 176,177,186,187,214-215.
- [128] Emir KALKAN, "Afşarlar", TDAD, Sayı:19, Ağustos 1982, s.62.
- [129] Sümer, Oğuzlar, s.214.
- [130] Yurtsever, a.g.e., s.111.
- [131] Yurtsever, a.g.e., s.176-177.
- [132] Ahmed Cevdet Paşa, Tezakir III, Ankara 1991, s.110-111.
- [133] Yusuf Halaçoğlu, Fırka-i Islahiye ve Yapmış Olduğu İskan, TD Sayı:27, İstanbul 1973, s.2.
- [134] A.Cevdet Paşa, a.g.e., s.137-139.
- [135] Ahmet Cevdet Pasa; Tezakir III, s.140
- [136] Tahir Kutsi MAKAL; Halbilim ve Edebiyat, <st.1990, s.96
- [137] Cevdet Paşa, a.g.e., s.184-188.
- [138] KALKAN; a.g.e.
- [139] Emir KALKAN, a.g.m., s.70.
- [140] Mehmet ERÖZ, Yörükler, İstanbul 1991, s.258.
- [141] Mirza Bala, Çerkezler, İslam Ans. III, İstanbul 1988, s.380.
- [142] A.Z.Özdemir, Avşarlar ve Dadaloğlu, İstanbul 1985, s.45-46.
- [143] Cevdet Paşa, a.g.e., s.157-158.
- [144] A.R. Yalkın, Cenupta Türkmen Oymakları II, Ankara 1977, s.188.
- [145] Özdemir, a.g.e., s.50-51.
- [146] Cevdet TÜRKAY, Osm. İmp.'da Oymak Aşiret ve Cemaatler, muhtelif sayfalar.
- [147] Özdemir, a.g.e., s.35.

- [148] Yaşar Akbıyık, Milli Mücadelede Güney Cephesi, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1990, s.154.
- [149] Hilmi GÖKTÜRK, Kürtlerin Soy Küyüğü ve Boy Tarihi, İst.1978,s.143-149
- [150] Halid LAZİBOĞLU"İran'da Ne Kadar Türk Vardır, Nerelerde Otururlar",Türk Kültürü Mayıs 1980,Sayı 212
- [151] Serdar ATDAEV,"Türkistan, Yakın ve Ortadoğu Ülkelerinde Avşarlar", Milli Folklor Derg. Yaz 1998
- [152] Kıyameddin Rai" Afganistan Türkleri", Doğu Türkistan Dergisi. Ağustos 1990, Sayı 22
- [153] Serdar ATDAEV,"Türkistan, Yakın ve Ortadoğu Ülkelerinde Avşarlar", Milli Folklor Derg. Yaz 1998
- [154] <http://www.turkolog.org/default.asp?PG=41>
- [155] Soltanşa ATANIYAZOV "Türkmen Boylarının Geçmişi, Yayılışı, Bugünkü Durumu ve Geleceği", BİLİĞ Sayı 10

Son.

Taryhy makalalar